

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 19.02.2026 nr 26-00330-1

Meie 20.03.2026 nr 2.2.-1/26/20-2

Taotluse läbi vaatamata jätmine

Riigikantselei esitas Andmekaitse Inspeksioonile (AKI) taotluse isikuandmete töötlemiseks ilma andmesubjekti nõusolekuta uuringus „Viipekeelse tõlkeroboti prototüübi loomine“.

Riigikantselei on taotluse punktis 3 uuringu õiguslike alustena tuginenud järgmistele sätetele:

- teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (TAIKS) § 9 lõikele 7, mille kohaselt on Riigikantselei ülesandeks koordineerida ministriumite üleselt innovatsioonitegevusi avalikus sektoris lähtudes riigi strateegilistest eesmärkidest ning kavandada ja ellu viia oma ülesannete täitmiseks vajalikku teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni;
- isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lõikele 5, mis võimaldab uuringu läbiviijal (täidesaatval riigivõimul) avaliku ülesande täitmisel poliitika kujundamiseks tehtava uuringu tarbeks isikuandmeid koguda ja teaduseesmärgil töödelda;
- Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 39 lõikele 3, mille kohaselt kuulub Riigikantselei valitsusasutuste hulka ja
- Riigikantselei põhimääruse § 2 punktile 13, mille järgi on Riigikantselei ülesanneteks teised seaduste ja muude õigusaktidega ning Vabariigi Valitsuse poolt Riigikantseleile pandud ülesanded.

Justiits- ja Digiministeerium (JDM) on IKS § 6 lõikes 5 nimetatud uuringute osas selgitanud¹, et täidetud peab olema kaks tingimust. Esmalt analüüsid ja uuringud teostatakse täidesaatva riigivõimu poolt ning teisalt, uuringud ja analüüsid on vajalikud poliitika kujundamiseks.

Põhiseaduse § 86 sätestab, et täidesaatev riigivõim kuulub Vabariigi Valitsusele. VVS § 1 kohaselt teostab täidesaatvat riigivõimu Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seaduste alusel vahetult või valitsusasutuste kaudu Vabariigi Valitsus. Riigikantselei on VVS § 39 lg 3 kohaselt valitsusasutus.

Teine eeldus IKS § 6 lg 5 alusel isikuandmete töötlemiseks on poliitika kujundamise eesmärk. See tähendab, et uuringu läbiviija töötleb isikuandmeid uuringu läbiviimiseks, mille eesmärgiks on saada vajalikud teadmised vastutava töötleja pädevusse kuuluvas valdkonnas poliitikat kujundavate otsuste tegemiseks. Poliitika kujundamise uuringu puhul on eelduseks selge seos poliitiliste valikute või otsustuskohtadega, näiteks analüüs riigi või avaliku sektori tegevuse muutmiseks, teenuste arendamise valikute kaalumiseks jms.

Taotleja on uuringu eesmärgina välja toonud Eesti viipekeelse tõlkeroboti prototüübi loomise, mida saaks otse või edasiarendusena kasutada avalike teenuste ja informatsiooni ligipääsetavaks

¹ Justiits- ja Digiministeeriumi 22.01.2024 vastus selgitustaotlusele nr [2-6/24-7834-2](#)

muutmiseks nii meedia- kui muudes digitaalsetes infoedastuskanalites. Seega on prototüüp vajalik konkreetse tegevuse läbiviimiseks.

Prototüübi loomine võib sisaldada teadus- ja arendustegevuse elemente ja seetõttu kuuluda teadustegevuse kategooriasse, mis omakorda võib olla osa innovatsioonist². Kuid kui viipekeelse tõlkeroboti prototüübi loomise puhul piirdub tegevus tehnilise katsetuse või tootearendusega, mis keskendub peamiselt tarkvara toimimisele või tehnilisele teostamisele ilma, et sellega kaasneks analüüs laiemal mõju või mingite ühiskondlike protsesside muutmise kavandamiseks, jääb tegevus poliitikauuringu raamidest välja.

Tõlkeroboti prototüübi loomine ei nähtu antud juhul olevat uuring või analüüs, mille eesmärgiks on vastutavale töötajale poliitikat kujundavate otsuste tegemiseks vajaliku sisendi saamine. Tegemist on konkreetsele sihtgrupile informatsiooni kättesaadavamaks tegemise vahendi loomisega. Avalikule teabele igapäevase juurdepääsu tagamine on avaliku sektori asutuste seadusest tulenev kohustus.

Lisaks märgib Andmekaitse Inspeksioon, et taotluses loetletud õiguslikest alustest ei nähtu ka Riigikantselei poliitika kujundamise ülesannet või pädevust.

Seega ei ole täidetud IKS § 6 lõikes 5 sätestatud teine eeldus, et uuring tehakse poliitika kujundamise eesmärgil ning ei kuulu seetõttu Andmekaitse Inspeksiooni poolt kooskõlastamisele.

Eeltoodust tulenevalt jätab Andmekaitse Inspeksioon taotluse läbi vaatamata.

Täiendavalt selgitab Andmekaitse Inspeksioon seoses taotluses toodud tingimustega järgmist:

Isikuandmete kaitse üldmääruse³ (IKÜM) järgi peab isikuandmete töötlemise õiguslik alus olema igal konkreetsel juhul kooskõlas töötlemise eesmärgiga. Antud juhul on eesmärgiks kõneroboti loomine, sh selle treenimine, mis vajab ulatuslikku isikuandmete töötlemist. Kui üldmäärusest ei tulene selle eesmärgi täitmiseks muud õiguslikku alust, siis on võimalik isikuandmeid töödelda andmesubjekti nõusoleku alusel. Ka olemuslikult on kavandatav tegevus, st tehisintellekti treenimine, antud kontekstis selline, mis eeldaks isiku nõusolekut. Taotluse andmetel on uuringu valimiks, kelle isikuandmeid soovitakse töödelda, 5 viipekeelse tõlki. Taotleja on leidnud, et andmesubjektidelt nõusolekute saamine võib tähendada suurt halduskoormust ning viiks täiendavate isikuandmete kogumiseni (kontaktid, nende õigsus momendil jms). Lisaks ei ole kindlust, et nõusolekud saadakse, mis tähendab, et ligipääsetavuse tõstmine, kannataks (p 4).

Andmekaitse Inspeksioon märgib, et vastutav töötaja peab kavandatava andmetöötluse kõiki aspekte arvesse võtma ja hindama kontekstis. Antud juhul soovitakse töödelda viipekeelse tõlkide isikuandmeid suures mahus, sh videosalvestiselt ja heliribalt võetud tõlgi miimikat ja häält, mida võib pidada olemuslikult tundlikeks isikuandmeteks. Inspeksiooni hinnangul ei saa võimalikku riivet andmesubjekti õigustele ja vastutava töötaja huvi kõrvutades pidada lisanduvat andmetöötlust või halduskoormust ülemääraseks viiele inimesele ettepaneku tegemiseks ja nendega läbirääkimiste pidamiseks. Andmekaitse Inspeksiooni juhib tähelepanu, et isikuandmete töötlemise õiguspärasuse tagamine, sh tõendamine, et isikuandmeid töödeldakse eesmärgiga kooskõlas ja sellega sobival õiguslikul alusel, on vastutava töötaja kohustus. Vastasel juhul ei ole isikuandmete töötlemine lubatud.

Lisaks on taotleja välja toonud, et ei teavita tõlke nende isikuandmete töötlemisest, kuna viipekeele tõlkide teavitamine vajaks lisa isikuandmete töötlemist (tõlkidega ühenduse saamiseks oleks vaja koguda nende isiklike kontaktandmeid, kuna neil puuduvad ERRiga seotud kontaktandmed, näiteks e-posti aadress) ja suurendaks isikute riivet, samuti suurendaks halduskulu projektitiimile ning ei ole teada, kas see nõusolek saadakse. Käesoleval juhul esineb ilmselgelt avalik huvi ligipääsetavuse rakenduste vastu (p 11).

² [Frascati käsiraamat 2015](#), p 2.46-2.47

³ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) 2016/679](#), 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta

Andmekaitse Inspeksioon vastutava töötleja seisukohaga ei nõustu. Isikuandmete kaitse üldmääruse üheks oluliseks põhimõtteks on läbipaistvuse põhimõte. Läbipaistvuse tagamiseks tuleb andmesubjekte isikuandmete töötlemisest teavitada vastavalt IKÜM artiklitele 12 – 14 konkreetselt selles uuringus toimuvast andmetöötlustest. See on isikuandmete vastutavale töötlejale pandud konkreetne kohustus. Üldmäärus küll kehtestab ka andmesubjektide teavitamata jätmise alused, kuid neid saab rakendada pigem erandlikel asjaoludel, mida antud taotlusest ei nähtu. Vastutava töötleja projektitiimi halduskulu suurenemine viie inimese kontaktandmete saamiseks ja neile teavituse saatmiseks on kogu projekti rahalist mahtu arvestades marginaalne. Inspeksioon rõhutab, et andmesubjekti teavitamata jätmise võtab inimeselt võimaluse oma andmete töötlemisest teada ja seega oma õigusi kaitsta, mis põhjustab isiku õigustele suurema riive, kui teavitamiseks minimaalselt vajalikus mahus täiendavate andmete töötlemine.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Suviste
jurist
peadirektori volitusel